

Advies van de Brusselse Raad voor Dierenwelzijn (30/09/2022)

betreffende wetgeving i.v.m. hypertypes en erfelijke aandoeningen bij honden en katten

De Brusselse Raad voor Dierenwelzijn (vanaf hier: de Brusselse Raad) ontving eind maart 2022 een adviesaanvraag van Minister Clerfayt betreffende hypertypes (bewust geselecteerde overdreven uiterlijke kenmerken) en erfelijke aandoeningen bij het fokken van honden en katten. In deze adviesaanvraag werd uitdrukkelijk gevraagd of het nodig is om het fokken en/of verhandelen van bepaalde katten of honden te verbieden, zoals dit ook in enkele andere landen en regio's recent werd voorgesteld. Minister Clerfayt verwees hierbij specifiek naar het advies van de Waalse Raad voor Dierenwelzijn over hypertypes van katten, een Noorse rechtszaak i.v.m. het fokken van Cavalier King-Charles en Engelse bulldog, de Nederlandse maatregelen betreffende brachycephale (kortsnuitige) honden en de aankondiging van de Vlaamse minister voor Dierenwelzijn i.v.m. een nieuw fokkerij-decreet om de gezondheid van katten- en hondenrassen beter te regelen.

De Brusselse Raad besprak deze **complexe problematiek** tijdens zijn vergaderingen van 01/04/2022 en 30/06/2022, waarbij er ook verschillende experts (wetenschappers zowel als vertegenwoordigers van fokkerij-organisaties) gehoord werden.

Het lijkt geen twijfel dat er binnen verschillende rassen van honden en katten erfelijke aandoeningen voorkomen die voor de geaffecteerde dieren een belangrijk gezondheids- en welzijnsprobleem vormen.

Een voorbeeld hiervan zijn de ademhalingsproblemen bij kortsnuitige dieren (BOAS, brachycephalic obstructive airway syndrome), vooral bij hondenrassen zoals Engelse en Franse bulldog, mopshond, boxer, pekinees, ... en, voor katten, de Perzische kat. Het is echter belangrijk om te weten dat het voorkomen van BOAS **geen 1 op 1 relatie kent met het ras**, en zelfs niet met de lengte van de snuit. Zo zijn er bijvoorbeeld rassen met een niet erg korte snuit (zoals de Norwich terriër) waarbij BOAS toch vrij veel voorkomt. Dit is één van de redenen waarom het aanpassen van rasstandaarden geen sluitende oplossing is voor dit probleem. Verder vraagt dit ook de medewerking van de landen waar het ras is ontstaan en dus "eigenaar" zijn van de rasstandaarden.

Wat betreft enkele omstreden kattenrassen met bewust geselecteerde extreme uiterlijke kenmerken, is de Brusselse Raad niet overtuigd dat deze aantoonbaar een welzijnsprobleem vormen. Hierbij horen enkele rassen vermeld in het advies van de Waalse Raad over hypertypes van katten, zoals de Sphynx (en kruisingen) zonder vacht en snorharen, de Manx en Cymric zonder staart of met korte staart, en de Munchkin met korte poten. De Brusselse Raad is van mening dat de welzijnsimpact van het hebben van korte poten (op zich) en de afwezigheid van een vacht, snorharen of staart onduidelijk is. Ondanks de beperkte argumentatie in een standpunt van de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht over kruisingen tussen Sphynx en Munchkin (ook Bambino genoemd), zijn er voor zover we weten geen studies naar de prevalentie van de genoemde (mogelijke) problemen en hun effect op welzijnsindicatoren. Als nieuw, verder onderzoek een welzijnsprobleem zou aantonen, kan het huidige advies herzien worden.

Verder is het belangrijk om te weten dat er zeer veel verschillende soorten erfelijke afwijkingen voorkomen bij alle dieren (en mensen), **binnen elk ras**, waarbij bepaalde aandoeningen evenwel meer voorkomen bij bepaalde rassen. Denk maar aan heupdysplasie (HD) bij Duitse herders maar ook bij andere grote hondenrassen, overmatige degeneratie van tussenwervelschijven bij teckels maar ook bij Basset hounds, syringomyelie bij Cavalier King-Charles maar ook bij andere kleine hondenrassen, hypertrofe cardiomyopathie bij verschillende in België populaire kattenrassen zoals Britse korthaar, Maine Coon, Ragdoll, ... Net zoals bij de mens, zal het dus nooit mogelijk zijn om erfelijke afwijkingen bij honden en katten volledig te doen verdwijnen. Door verantwoorde combinaties tussen ouderdieren is het echter wel mogelijk om het voorkomen van bepaalde welzijnsrelevante aandoeningen aanzienlijk te verminderen, en terwijl toch **voldoende genetische diversiteit** binnen de rassen te behouden. Als de genetische diversiteit binnen een ras te laag wordt door het compleet uitsluiten van bepaalde dieren uit de fok, is het immers zeer waarschijnlijk dat er binnen de resterende populatie snel nieuwe genetische afwijkingen zullen optreden. Dit is ook de reden waarom de Brusselse Raad geen voorstander is van een verbod op rassen.

Verantwoorde combinaties van ouderdieren moeten dus (volgens zowel de geraadpleegde experts, als het Vlaamse beleid, als de Brusselse Raad) de hoeksteen vormen voor een verantwoorde fokkerij, waarbij er evenwel **nood is aan specifieke wetgeving i.v.m. hypertypes en erfelijke aandoeningen bij honden en katten**. Dit wordt vandaag de dag immers niet afdoende gereguleerd door de huidige "wet dierenwelzijn" (van 14/08/1986) en "kennelbesluit" (van 27/04/2007).

Omdat de handel in en de fok van katten en honden, en dus ook de daarmee gepaard gaande erfelijke aandoeningen, fenomenen zijn die de gewestelijke grenzen overschrijden, benadrukt de Brusselse Raad dat de wetgeving en het beleid hierrond ook **uniform** moet zijn **op het hele Belgische grondgebied**. Daarom vraagt de Brusselse Raad dat Minister Clerfayt zo snel mogelijk afstemt met de Waalse en vooral Vlaamse Minister voor dierenwelzijn over het beleid dat in Vlaanderen al voor een groot deel uitgewerkt is.

In Vlaanderen zou het de bedoeling zijn om een grote verantwoordelijkheid te leggen bij fok- en stamboekverenigingen. Zij zullen een **fokprogramma** moeten voorleggen dat **gevalideerd** wordt door **wetenschappelijk deskundigen** en dat ervoor zorgt dat combinaties verantwoord gebeuren. Op deze manier moeten **stamboeken als** een "certificaat" of "**kwaliteitslabel**" met betrekking tot erfelijke aandoeningen gaan dienen, en mogen ze op termijn enkel nog afgeleverd* worden aan fokkers die zich houden aan het wetenschappelijk gevalideerde fokprogramma. De focus hierbij ligt op genetische testen en fokwaarde-schattingen, en het behouden van genetische diversiteit. De overheid zal de mogelijkheid hebben om dissidente fokkers of verenigingen te verplichten om te opereren onder dit fokkerijprogramma. De verschillende fok- en stamboek-verenigingen dienen ook elkaars stamboeken allemaal te erkennen, wat vandaag de dag niet altijd het geval is. Tenslotte zal er een **databank en een portaal** komen voor het centraal verzamelen, verwerken, controleren (vb. door dierenartsen) en certificeren van diergegevens (vb. resultaten van genetische en andere soorten** testen op erfelijke aandoeningen) en het volgen van fokplannen. Deze database wordt momenteel ontwikkeld door KU Leuven (Onderzoeksgroep Huisdierengenetica) en UGent (laboratorium voor Dierlijke Genetica), als deel van een project om een globale fokkerij-aanpak te ontwikkelen¹.

¹ <https://www.vlaanderen.be/dierenwelzijn/werking-en-beleid/onderzoeksprojecten-in-opdracht-van-de-dienst-dierenwelzijn/aanpak-van-erfelijke-problemen-bij-honden-en-katten-ontwikkelen-van-een-centrale-databank-en-een-portaal>

Dit project verzamelt onder andere ook informatie i.v.m. tentoonstellingen en competities die mee aan de basis liggen van een aantal problemen zoals inteelt, ongewenste eigenschappen, lage genetische diversiteit, ...

**Het zal wel nog steeds mogelijk zijn om een dier met stamboek uit het buitenland te halen, maar deze zal dan niet de waarde van nationaal of regionaal "kwaliteitslabel" hebben. Dit dient dan erg duidelijk gecommuniceerd te worden naar het publiek (potentiële kopers), en de aanschaf bij Belgische fokkers dient gepromoot te worden boven buitenlandse fokkers.*

*** Vb. testen op heupdysplasie (HD) omvatten een fysiek en radiografisch onderzoek, en testen op BOAS omvatten beoordelingen van externe kenmerken (zoals vernauwing van de neusgaten) of uithoudingstesten.*

De Brusselse Raad voor Dierenwelzijn stelt voor om een gelijkaardige aanpak te hanteren als in Vlaanderen, waarbij de verantwoordelijkheid bij de fok- en stamboekverenigingen komt te liggen, die een te verifiëren fokprogramma dienen voor te leggen om nog stambomen te mogen toekennen, en waarbij handhaving gebeurt door het Departement Dierenwelzijn. Bij voorkeur is er een nationale coördinatie, ook voor de database en portaalsite, waarbij deze laatste toegankelijk moet zijn voor dierenartsen, fokkers en verenigingen, maar ook voor mogelijke kopers, zodat deze kunnen controleren welke inspanningen de fokkers leveren.

Hierbij hoort ook wetenschappelijk correcte voorlichting en sensibilisering van fokkers, kopers, betrokkenen bij tentoonstellingen, en het grote publiek. Ook al beseft de Raad dat algemene bewustmaking op zich niet genoeg is om het probleem in kwestie aan te pakken, vindt de Raad ze toch onontbeerlijk. Ondanks de toenemende media-aandacht voor problemen zoals BOAS, worden de problemen gerelateerd aan erfelijke aandoeningen niet altijd (h)erkend: een aanzienlijk deel van de eigenaren merkt niet op dat zijn dier problemen heeft of vindt bepaalde symptomen "schattig" of "gewoon ras-eigen". Het is echter belangrijk dat voorlichting rekening houdt met de complexiteit van de problematiek en een genuanceerd verhaal brengt op basis van wetenschappelijk correcte informatie.

De uitwerking van fokprogramma's dient, zoals in Vlaanderen, **progressief** te worden aangepakt. Dat houdt in dat men start met enkele populaire hondenrassen met enkele meer welzijnsrelevante erfelijke afwijkingen, en vervolgens de volgende honden- maar ook kattenrassen selecteert op basis van populariteit zowel als (geschatte) prevalentie en ernst van de genetische afwijkingen die er bij voorkomen. Zo is het de bedoeling om op termijn alle rassen te integreren, zodat ze niet meer kunnen gefokt worden tenzij men voldoet aan het wetenschappelijk goedgekeurde en door de overheid gecontroleerde fokkerijprogramma. Een lijst van 43 hondenrassen en 14 (groepen van) kattenrassen waarvoor volgens de geconsulteerde experts prioritair een fokkerijprogramma moet uitgewerkt worden, is als bijlage onderaan dit advies toegevoegd.

De Brusselse Raad is verder ook van mening dat de fokkerijprogramma's **dynamisch** moeten zijn, om zich te kunnen aanpassen aan nieuwe ontwikkelingen op het werkterrein of in de wetenschap (vb. ontstaan van nieuwe rassen of genetische varianten, ontwikkeling van nieuwe DNA-testen, ...). Daartoe is er een goede relatie tussen fokkers en wetenschappers én een continu op de noden afgestemd onderzoekskader nodig.

Verder benadrukt de Brusselse Raad dat de verbetering van het dierenwelzijn met betrekking tot erfelijke aandoeningen door bovenbeschreven **aanpak na 10 jaar moet geëvalueerd worden**. Dit betekent niet dat er verwacht wordt dat er pas na 10 jaar een effect is. Een verbetering wordt reeds verwacht na de eerste generatie, maar experts menen dat er minstens 2 à 3 generaties (met een gemiddelde generatieduur geschat op 2,5 jaar) nodig zijn om de vooruitgang correct te evalueren. En er is uiteraard ook nog een opstart nodig met een nulmeting. Het evalueren kan op basis van de diergegevens (verwantschappen, testresultaten, ...) die verzameld zullen worden in de centrale databank. Dit is één van de redenen waarom het (ook voor fokkers zelf) belangrijk is om niet enkel dieren met duidelijk zichtbare afwijkingen, maar ook op het eerste zicht gezonde dieren te laten testen. Slechts zo is een correcte inschatting van prevalenties van afwijkingen (binnen en overheen rassen), die tot op heden ontbreekt, mogelijk. Als na 10 jaar blijkt dat bovenbeschreven aanpak nog niet effectief voor verbetering gezorgd heeft, of als er op kortere termijn blijkt dat bepaalde problemen (bijvoorbeeld prevalentie van genetische afwijkingen of welzijnsimpact van hypertypes) groter zijn dan nu bekend, vindt de Brusselse Raad dat het mogelijk moet zijn om alsnog over te gaan tot een fokverbod voor bepaalde rassen of genetische varianten.

Conclusie

De Brusselse Raad is van oordeel dat er voorlopig geen nood is aan een verbod op bepaalde rassen of genetische varianten van honden en katten, met uitzondering van het unieke geval van de Fold katten vanwege congenitale osteochondrodysplasie². Integendeel, het uitsluiten van rassen, zou genetische verarming van de honden- en kattenpopulatie in de hand werken.

Anderzijds zijn er een heel aantal welzijnsrelevante erfelijke aandoeningen waarvan het voorkomen (voor sommige sterk en op relatief korte termijn) moet teruggedrongen worden. Dit moet aangepakt worden op nationaal niveau, door enkel verantwoorde combinaties van ouderdieren toe te laten, waarbij er evenwel een nieuw, **uniform en specifiek wetgevend kader nodig is** om te zorgen dat alle fokkers en stamboekverenigingen meestappen in het systeem van wetenschappelijke controle op de kwaliteit van alle Belgische fokprogramma's, zodat Belgische stamboeken kunnen gaan dienen als een "certificaat" of "kwaliteitslabel" met betrekking tot erfelijke aandoeningen.

De Brusselse Raad vraagt aan Minister Clerfayt om daarom zo snel mogelijk af te stemmen met de Waalse en vooral Vlaamse Minister voor dierenwelzijn over het beleid hierrond dat in Vlaanderen al voor een groot deel uitgewerkt is.

Minderheidsadviezen: zie volgende pagina

² Zie eerder advies van de Brusselse Raad:

https://leefmilieu.brussels/sites/default/files/avis_20180702_nl_advies_fokverbod_scottish_fold.pdf

Minderheidsadvies vanwege GAIA, Het Blauwe Kruis van België, De Nationale Raad voor Dierenbescherming en Help Animals

De Dierenbeschermingsorganisaties vragen dat strikte wettelijke maatregelen (incl. fokverboden) worden opgelegd om honden en kattenrassen, die lijden aan hypertypering en/of erfelijke aandoeningen, te beschermen. De visie in het advies, nl. dat de problemen alsnog niet groot genoeg zouden zijn om kordaat wetgevend optreden te rechtvaardigen, komt niet overeen met het bestaande wetenschappelijk onderzoek. De huidige gang van zaken, waarbij de verantwoordelijkheid voor dierenwelzijnsproblemen bij de koper ligt die, – tenzij de rechter tussenkomt en de koper zich beroept op de Consumentenregelgeving –, zelden wordt vergoed, is onrechtvaardig en inefficiënt. De Dierenbeschermingsorganisaties vragen dat (1) de wetgever gepast beleid ontwikkelt (dit is niet de taak van de rechter) en (2) de kweker-verkoper verantwoordelijk wordt gesteld voor dierenwelzijnsproblemen (niet de koper).

Minderheidsadvies vanwege de Franstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen (FGROD)

De FGROD is van mening dat er strenge wettelijke maatregelen - waaronder een verbod op bepaalde rassen - moeten worden opgelegd ter bescherming van honden en katten die lijden aan hypertypes en/of erfelijke aandoeningen. Rekening houdend met de realiteit op het terrein, kan men niet verwachten dat acties op het niveau van een nationaal fokprogramma de effecten tegengaan van invoer en het feit dat vele occasionele fokkers de aanbevelingen niet zullen naleven.

Minderheidsadvies vanwege Mariella Debille (lid van het Bureau)

Ik ben van mening dat het invoeren van een fokverbod mogelijk moet zijn. Ik denk dan aan een stapsgewijze aanpak waarbij bijvoorbeeld als eerste rassen met anatomische eigenschappen die predisponeren tot BOAS kunnen verboden worden. Ik heb vertrouwen in de expertise en intenties van bovenvermelde instanties en groeperingen, maar bezorgdheden inzake de beheersbaarheid van de situatie (het daadwerkelijke leed van de getroffen dieren) in de realiteit van het werkveld. De tijdspanne van 10 jaar waarna er pas een evaluatie zal gebeuren, is een bijkomende bezorgdheid (alsook de wijze waarop dit zal gebeuren). Leed is zeer moeilijk kwantificeerbaar. Het BOAS probleem wordt erkend, door op hun beurt erkende organisaties, als een daadwerkelijk welzijnsprobleem. Ik ben me ervan bewust dat er even prangende bezorgdheden bestaan naar andere rassen toe en dat ook deze onder de loep dienen genomen te worden. Met veel dank aan de experts die met overgave hun expertise onder andere voor het dierenwelzijn ten dienste willen stellen.

Bijlage: lijst van 43 hondenrassen en 14 kattenrassen(groepen) waarvoor er op korte termijn een fokkerijprogramma uitgewerkt moet worden

HONDEN

1. Akita
2. American Staffordshire Terrier
3. Australische Herder
4. Basset Hound
5. Beauceron
6. Belgische Herders (Mechelaar, Groenedaler, Laekense, Tervueren)
7. Berner Sennen
8. Bordeauxdog
9. Border Collie
10. Boston Terrier
11. Boxer
12. Bulldog (Engelse)
13. Bullmastiff
14. Cavalier King Charles Spaniel
15. Chihuahua
16. Dalmatiër
17. Dobermann
18. Duitse Dog
19. Duitse herder
20. Dwergschnauzer
21. Dwergspitz
22. Engelse Cocker spaniel
23. English Springer Spaniel
24. Flat Coated Retriever
25. Franse Bulldog
26. Golden Retriever
27. Grote Zwitserse Sennenhond
28. Ierse wolfshond
29. Jack Russell Terrier
30. Labrador Retriever
31. Leonberger
32. Mops
33. Newfoundland
34. Nova Scotia Duck Tolling Retriever
35. Poedel
36. Rhodesian Ridgeback
37. Rottweiler
38. Sheltie
39. Teckel
40. Vizsla
41. Vlaamse Koehond
42. Whippet
43. Witte Zwitserse Herder

KATTEN

1. Bengaal
2. Bombay
3. Brits Korthaar en Langhaar
4. Burmees
5. Devon Rex
6. Maine Coon
7. Munchkin
8. Noorse boskat
9. Oosters Langhaar en Korthaar
10. Pers en Exotic
11. Ragdoll
12. Siamees en Balinees
13. Sphynx
14. Korat

